

LISTY
GENEALOGICKÉ A HERALDICKE
SPOLEČNOSTI V PRAZE

ACTA
GENEALOGICA AC HERALDICA

Karel Sklenář nám píše: K ZAMYŠLENÍ

V Praze byla založena Genealogická a heraldická společnost. Na poli sdružování a vzájemné pomoci by mělo být, myslím, zájmem i závažným úkolem všech vážných rodopisců, aby se ujali čestné památky zaniklé Čs. rodopisné společnosti a jejího, dnes tak hledaného časopisu. Dnes je nejvýš třeba vydat rozebrané a tak postrádané pomůcky, které tato Společnost kdysi vydávala, a také připravit další, současné situací odpovídající příručky nové. Je třeba myslet na tisk /snad jej vlada v dalších letech povolí/ náročnějšího periodického odborného časopisu a pomůcek, např. pro záznamy při studiu matrik, pro sestavení vývodů z 16 předků, latinsko-českého rodopisného slovníčku atd. To všechno ale je ničím nenahraditelně podmíněno základním předpokladem. A to jsou - peníze.

Vážení přátelé, ujišťuji Vás, že nejsem agitátorem ani kdekoliv angažovaným funkcionářem, že mě nikdo ani málo neponoukl, nepověřil, ale že píšu tyto řádky z vlastního přemýšlení o zájmech, kterým jsem už věnoval mnoho let a snažení.

Jsem přesvědčen, že je naší povinností i zájmem každého jednotlivce získat pro genealogii nebo heraldiku vážnost. Jedinou cestou k tomu je pevné a početné sdružení - sjednocení. Seriózní a početný celek dokáže významné činy, které každému z nás přinesou prospěch. Únosný roční příspěvek, představující tři koruny měsíčního vydání, se každému pracovníku v rodopise a heraldice rozhodně vyplatí. Časem to každý ocení. Svůj kompletní Časopis Čs. rodopisné společnosti bych dneska neprodal za žádnou cenu.

Rád bych nalezl výmluvná, přesvědčivá slova, rád bych s nestrojenou prostotou a upřímností psal věty, kterými se na Vás všechny obracím. Vždyť Plzeň, po Praze největší z měst v Čechách, by tu mohla a měla jít příkladem všem ostatním v této snaze. K její realizaci dnes schází tak nesmírně málo, když to hlavní, opravdový zájem o genealogii a heraldiku v Plzni žije.

Budeme-li však izolováni v malých místních skupinách, ohraničujeme - třeba nechtěně - jak své obzory, tak své technické pracovní možnosti a vzdáváme se podmínek pro to, abychom byli při projednávání svých potřeb a požadavků doma respektováni, a také, abychom se mohli stát uznání hodným partnerem cizích zahraničních odborných sdružení s tradicí jakož i rozsáhlou činností, jež si svým konáním a výsledky vydobyla uznání. Sjednocením našich řad můžeme jediné vyrůst, uplatnit své zájmy, prospět sobě navzájem, pozvednout úroveň naší práce, aby nabyla trvalé hodnoty a ceny svou odborností, a abychom posloužili i jménu své vlasti tím, že pozvedneme i v oblasti rodopisné a heraldické její jméno na evropskou úroveň. Jinak zůstaneme malými, bezmocnými a zájmu málo hodnými místními ostrůvky. Měli jsme v minulosti genealogy a heraldiky významnou úroveň, a nebudeme je už mít, dokud nedáme novým pracovníkům možnost bohatšího publikování a příležitosti k diskusím. To ale předpokládá vybudování podmínek, časopisu, přednáškové příležitosti, jejichž základnou se nemůže stát nic než řady zájemců a jimi vytvořené ekonomické podmínky.

Dnešní stav je nežádoucí, roztržštěnost našich řad je až za hranicí absurdnosti. Nezvažují a nesemesňují zájmy různých orientací ve sběratelství - ale jak může být vážná heraldika a genealogie odborem ve společnosti sběratelů kuriosit? Co tam hledá a co najde? Břítva Napoleona, pivní tácek tam patří, ale vážné studium rodu a hlediska, ke kterým mne ono dovedlo, jsou kurioznosti vzdáleny na hony. V této společnosti heraldika a rodopis neuspějí. Jen taková forma rodopisu je už kuriozní a sotva by se podařilo nalézt obdobu. Aby byla i naše činnost hodna označení pomocných věd historických, to záleží na nás, na našem pojetí práce a vztahu k ní, na naší vůli, ale také odborné připravenosti. Pro tu si musíme vybudovat "školu" a odbornou pracovníku jakož i knihovnu. To nepostavíme a nepořídíme bez svorné jednotné základny a práce, bez potřebných fondů. Tříšť drobných zájmových skupin bude vždycky proti takové "škole"

ubohou vesnickou triviálkou dávající základy čtení a počtů, a to přece nejen nemůže, ale ani nesmí být naším cílem, naším ideálem. Chceme přece, aby naše snažení ocenili i naši potomci. Bez trvalých hodnot nemá naše pachtění opravdové ceny.

Karel Novák K NEDOŽITÝM SEDMDESÁTINÁM ARCHIVÁŘE KARLA JEŘÁBKA

Jsou lidé, vynikající vědci či umělci, jejichž památka zůstává i po letech živá a čistá. Do řad těchto skromných, ale vysoce záslužných badatelů patří plným právem dobrý a ušlechtilý člověk, lobkovický zámecký archivář Karel Jeřábek.

Roudnický rodák /nar. 26.10.1899/, syn kustoda zámeckých sbírek v Roudnici čerpal od mládí z oněch živých tradic, jimiž bylo nasyčeno kulturní prostředí zámku, patřícího rodu, který po staletí shromažďoval nesmírně cenné sbírky, patřící k pokladům světové kultury. Bylo samozřejmé, že čilý a vnímavý chlapec, který trávil všechny svůj volný čas v zámku, nastoupí jednou životní dráhu strážce zámeckého archivu, soustřeďujícího písemné památky po třech významných rodech, Rožmbercích, Pernštejnecích a Lobkovicích. Nejdříve bylo ovšem třeba absolvovat studium archivnictví. Pak mladý Jeřábek sbírá poučení jako pracovník v Archivu země české v Praze a později se uplatňuje v Zemědělském archivu tamtéž. A konečně jako věrný syn svého města v duchu rodinné tradice odvrhne slibnou kariéru, která se mu nabízela ve státní službě a v r. 1927 přijímá skromnější místo zámeckého archiváře v Roudnici n.L.

Po řadu let publikuje v odborných časopisech, zejména v Časopisu pro studium venkova aj. své objemné práce, čerpané ze starých písemností a vydává katalog lobkovického archivu v zasvěcené publikaci. Jeho záslužnou práci ocenují ještě dnes odborníci, jimiž práci svým bádáním připravoval a ulehčoval.

Roudnickému archivu zůstal Jeřábek věrný i po jeho přeměně na státní zemědělský, plných 23 let až do roku 1950, kdy archiv byl vystěhován ze svého mateřského prostředí - roudnického zámku a objekt určen k jinému využití. Archivář Jeřábek, bytostně spjatý se svým pracovním prostředím marně usiluje o udržení komplexu sbírek. Celá jeho životní práce byla překotným rozhodnutím uvedena v niveč. Ztrácí vůli k životu, který už nemá pro něho cenu. Podléhá depresi a 21. září 1950 končí dobrovolně svůj život. Avšak dílo archiváře Karla Jeřábka a jeho památka v srdcích těch, kdo poznali tohoto skromného a ušlechtilého pracovníka na poli vědy a kultury, nezanikne.

Zpravodaj kroužku přátel rodopisu a heraldiky při městském archivu v Plzni ve svém dvojčísle 3 - 4, roč. I./1969 přináší článek MUDr. Josefa Šacha "Využití rodopisného bádání k některým účelům genetickým a lékařským". Autor ukazuje na praktickém příkladě studiem matrik v obcích Číčov, Borovno, Hořice, Míšov a Platin v dnešním okr. Praha - jih, na význam rodopisného studia pro genetiku a lékařství.

Miloslav Bělohlávek v zasvěcené životopisné studii o Karlu Sabinovi přináší řadu životopisných údajů Sabinových a vztahy k příbuzenským rodům: Schieblů, Vávrů, Šerclů, Bobků a Schönauerů.

V článku "Kasejovičtí židé" popisuje Václav Mentberger vývoj židovského obyvatelstva v Kasejovicích. Studie Hanuše Entnera se vrací ke Kurencům v Karlových Varech. Trochu demografie přináší Eman Toman v článku "Hladomor na Strážovsku v l. 1771 - 1772". Antonín Lomička píše o zlých létech 1770 - 72 v Břízsku.

Ladislav Procházka JAK VZNIKLO PŘÍJMENÍ PROCHÁZKA ?

Za starých časů, ještě v druhé polovině 16. století, bylo jediným a rozhodujícím jménem jméno křestní, které bylo stálé a neměnné. O tom svědčí i skutečnost, že indexy v knihách různých zápisů byly vedeny výhradně podle křestních jmen. Ke křestnímu jménu bylo velmi často přidáváno jméno otcovo /Pavlů, Jírů, Matoušů, Prokopů - obdobně jako ruské otěčestvo/, nebylo to však pravidlem. Kde bylo zapotřebí v záplavě stejných křestních jmen upřesnit určitého jedince, používaly se velmi výstižné přezdívky, které byly proměnné, ze kterých se však v průběhu 17. století ustálila dnešní příjmení. Těchto přezdívek mohlo být i několik a při přesídlení do jiného kraje, dostával nový osídlenec podle potřeby přezdívkou úplně jinou.

A jednou z těchto přezdívek, ze které se v průběhu 17. století, kdy proces ustálení příjmení byl dokončován, vytvořilo jedno z nejběžnějších příjmení, je přezdívka "PROCHÁZKA". Jak vznikla přezdívka Procházka? Tuto otázku již si kladlo mnoho jazykozpytců i rodopisců a snažili se na ni odpovědět po svém.

Tak Antonín Kotík ve svém díle "Naše příjmení" vysvětluje původ této přezdívkou velmi jednoduše:

"Procházka je ten, kdo se rád prochází".

I když ve své podstatě je tento názor správný, je pochopitelné, že pod touto činností si nemůžeme představit "rekreační procházku" v našem slova smyslu. O jakou procházku-nebo procházení tedy šlo?

Blíže to vysvětluje profesor Thomayer, který udává:

"Slyšel jsem před lety, že Procházka byla v nejstarších dobách přezdívka pro řezníky, kteří se skutečně po kraji procházeli a vhodná dobytčata kupovali". /Naše řeč, roč. VI/1922, s. 253./

V tomto smyslu používá této přezdívkou i J. Š. Baar ve svém díle "Osmačtyřicátníci", kde uvádí, že: "... tak se říkalo na Chodsku městským řezníkům, kteří procházeli vesnice, hledající často marně tlustý dobytek". /Naše řeč, roč. IX./1925, s. 29./

S ohledem na častý výskyt příjmení Procházka, nemůže být ani tento výklad uspokojivý.

Mnohem blíže pravdě je vysvětlení a zdůvodnění vzniku tohoto příjmení v úvaze Dr. Vladimíra Procházky z Ústavu dějin státu a práva. /Naše řeč, roč. XLI/1958, s. 111-2./ Ten bedlivým studiem starých purkrechtních zápisů z panství Komorní Hrádek dokumentuje, že přezdívka Procházka, i dočasná, byla dávana sedlákům a jiným poddaným, kteří ze svého gruntu zběhli a po čase se navrátili. Svůj názor zdůvodňuje gruntovním zápisem "Propastského" mlynáře Jana, poddaného pana z Waldsteina. Tento mlynář /lotřík/ po návratu z "vandru" je pro svou osobu psán jako Jan Procházka, zatím co jeho děti mají nadále přezdívkou po mlýnu - Propastský.

Toto zdůvodnění je zcela logické a výstižné, nevysvětluje však tak hromadný výskyt tohoto příjmení, neboť z bedlivého studia starých gruntovních knih je též prokázáno, že většinou zběhlých poddaných bylo po návratu ponecháno původní příjmení, někteří pak dostávali též přezdívkou Navrátil.

Bylo třeba najít zdůvodnění všeobecnější, pro častý, mnohdy jen přechodný výskyt této přezdívkou, zejména ve městech a mlýnech. A tu se nám přímo vnučuje názor, že přezdívka Procházka byla dávana i jiným osobám procházejícím světem jako "vandrovní tovaryši" /krejčí, kováři, koláři, truhláři, bednáři, hrcíři, zedníci, provazníci, tkalci, sládci, mlynáři-krajáci, ale i šenkýři, sluhové, ovčáci, šafáři, potulní muzikáři, často i myslivci a jiní světoběžníci/. Nespočetné důkazy pro tento výklad, který se podvědomě vnučuje, jsem našel opět v gruntovních knihách a starých matrikách.

Tak stará kniha gruntovních zápisů z Černokosteleckého panství pana Zikmunda Smiřického nám skýtá pádný důkaz. Krejčovský "vandrovní tovaryš" Jan Krejčí z Radlic při

svém putování světem zakotvil ve městě Slaném a vrchnost o něm již nemluví jako o Janu Krejčím, ale jako o Janu "Procházkoví", krejčím ve městě Slaném.

Zápis z gruntovní knihy, sign. 3, fol. 54, jako dokumentární uvádím doslovně: "Radlice. Václav, syn Jiřika Krejčího ujal ten statek od bratří a sester svých Jana, Bartoně, Josefa a Kateřiny, po otci jich zůstalý ve vsi Radlicích, na ten a takový způsob, aby z téhož statku:

JANOVI PROCHÁZKOVÍ, bratru svému nejstaršímu, krejčímu do města Slaného 15 kop grošů českých z téhož statku vydati povinen byl, BARTOŇOVI DEJDOVI z Oujezdce /další bratr/ při Hromnicích leta 1610 na hotové sumě pojednou 10 kop grošů českých, JOSEFOVI, nejmladšímu bratru 35 kop gr.č. Při rozdělení při času sv. Martina leta přítomného 1608 - 15 kop gr.č. a potom při každém soudu po 5 kopách. K tomu všemu ještě Josefovi krávu jednu, při času sv. Martina příštího, jalovici jednu, vovec deset, žita teď vnově osetého 4 korce, vydati má. KATEŘINĚ, sestře jejich, manželce po nebožtíku Jiříkovi Myslivci z Jevan pozůstalé, věna podle smluv svatebních, hotových peněz 15 kop gr. čes. a krávu 1 též při sv. Martině prv příštím též vydati má a to vše co se nadpisuje jednomu každému vyplniti povinen bude.

Stal se tento zápis v přítomnosti Jana Zámostného, rychtáře, ve středu po sv. Jiří, Létha 1608."

Při podrobném rozboru tohoto zápisu zjišťujeme, že:

- 1./ Po zemřelém Jiřím Krejčím dědí nejstarší syn Jan, krejčí ve městě Slaném, který jako "vandrovní tovaryš" je vrchností označen přezdívkou PROCHÁZKA. Není bez zájmovosti, že když po návratu z vandru hospodaří na gruntě Václava Šmejkal, je v roce 1617 a letech následujících zapisován opět jako Jan Krejčí jinak Čmучal.
- 2./ Mladší syn Jiřího Krejčího Barton se oženil se Zuzanou, dcerou sedláka Dejdy z Oujezdce a dostává proto po gruntu novou přezdívkou - Barton DEJDA, pod kterou je nadále veden v gruntovních knihách.
- 3./ Josef Krejčí je zatím bez přezdívkou, neboť zůstal zatím doma.

Proč byl označen nejstarší syn Jiřika Krejčího, Jan, přezdívkou Procházka? Vysvětlení je jednoznačné. Protože jako tovaryš krejčovský byl "na vandru" a byl tedy PROCHÁZKA.

Stejně přesvědčivý je i zápis ze staré matriky Sázavské, uložené u Okresního archivu v Kutné Hoře:

"24. Novembris Létha 1658.

Ze Skalice nad Sázavou /Stříbrná Skalice/.

V stav svatého manželstva požehnání byli

Šimon VEJVODA PROCHÁZKA, syn Jakuba Vejvody z Ovesné Lhoty, tovaryš vandrovní řemesla kovářského a svobodný s Alžbětou, vdovou po nebožtíkově Raděnickým, na ten čas podruhný v té Skalici".

K uvedenému zápisu není třeba bližšího komentáře. Stejněho druhu je i následující zápis z téže matriky:

"16.2. 1659 Copulati ex Rataj.

Jan Pánků Procházka z Vostrova od Vlašimě s Kateřinou, děvečkou, dcerou nebožtíka Lukáše Vlkánského z Rataj."

Jako svědek je uveden Václav, ratajský pŕkrabí.

I v tomto případě "přivandroval" Jan Pánků až z vlašimského kraje a proto dostal přezdívkou PROCHÁZKA.

Do stejné kategorie je možno zařaditi i nejstarší výskyt přezdívkou Procházka na Černokosteleckém panství mého předka - Tomáše Procházky - zakladatele velmi rozvětveného rodu Procházků na tomto panství. Jde o zápis v purkrechtní knize soudů, sign.11 z roku 1617 ze vsi Vyžlovky. Zápis cituji doslovně:

"Tomáš PROCHÁZKA KREJČÍ položil prvních peněz 2 kopy grošů českých k ruce nápadníkům a věřitelům nebožtíka Pana Kristofa z Jamolice. Vzaty do truhlice. Zůstává tu doplácet 8 kop grošů českých.

I v tomto případě vandrovní krejčovský tovaryš Tomáš, který si po svatbě se Salo-

menou zakoupil z pozůstalosti Pana Krištofa z Jamolice chalupu ve vsi Vyžlovce, dostává k dosavadní přezdívce Krejčí v důsledku vandru přezdívku další - Procházka. Není bez zájmovosti, že v zápisech příštích let přezdívka Krejčí mizí vůbec a zůstává jen ustálené příjmení PROCHÁZKA.

Charakteristické jsou i zápisy mlynářských tovaryšů /krajánků/. Tak v matrice Zámucké, sign. M-8-21-1 můžeme sledovat zápis: "Mlejn Davidkovský. V stav sv. manželstva požehnáni byli poctivý mládenec Matěj PROCHÁZKA, řemesla mlynářského, rodilý z panství Postoloprtského, s poctivou vdovou Annou po zemřelém Mikulášovi Smolíkovi, mlynáři".

A podobný je i zápis v gruntovní knize Černokostelecké, sign. 38, fol. 154 z obce Vitice, kde:

"4.11. 1650 Jan Procházka, minářského řemesla z panství Škvoreckého se přiženil ke vdově Kateřině po nebožtíku Janovi Ledeckým a ujal pustý grunt". Že přezdívku Procházka dostal nově, dokumentuje pozdější zápis z roku 1665, kdy je připojena i přezdívka původní a je psán jako:

Jan PROCHÁZKA, jinak ŠVEJDA, minářského řemesla.

/Přezdívka Švejda naznačuje, že otcem byl příslušník cizí soldatesky z třicetileté války/.

Nepokládám za důležité uvádět desítky dalších příkladů, pro zajímavost uvádím jen nejstarší výskyty PROCHÁZKY v městysi Kostelci n/Čer. Lesy:

Bartoloměj PROCHÁZKA, sládek kostelecký je uváděn v gruntovních knihách od r. 1626 jako měšťan a majitel domu.

V pamětní knize městečka Kostelec n/Č.L., uložené v Městském archivu jsou zápisy o přijetí za sousedy:

r. 1666 Mikuláše PROCHÁZKY, tkalce z Telče a

r. 1667 Lukáše PROCHÁZKY, provazníka z Jaroměře a v matrice M-4-6-1 se připomínají:

r. 1669 Martin PROCHÁZKA, bečvář panský /jako kmotr/ a

r. 1673 Jakub PROCHÁZKA, kolář kostelecký, jako otec při křtu.

Tedy všichni bývalí tovaryši.

I když hypotézu o vzniku příjmení Procházka považuji za dostatečně prokázanou, přece jen se domnívám, že poslední slovo by zde náleželo jazykozpytcům, kteří by snad z rozboru písemných památek 16. a 17. století mohli prokázat, že pozdější všeobecně užívané slovo "vandř" je totožné se smyslem původního - ryze českého slova - procházka. A pak by byl původ příjmení Procházka nad slunce jasný.

Vladimír J. Sedlák

NACHOVÁ BARVA VE ZNAKU PR AŽSKÝCH ŠERMÍŘŮ

/škola heraldiky/

O nachové neb purpurové barvě bývá tvrzeno, že je barvou jen doplňkovou, které se užívalo teprve v době pozdní heraldiky zpravidla jen na vedlejších částech znaků, u plášťů a stanů, kardinálských klobouků a pod. Užití purpuru u vlastního znaku je skutečně výjimečné, a jeden z takových případů můžeme doložit i z české heraldiky.

Cech pražských svobodných šermířů od péra a mistrů dlouhého meče jmenoval nové mistry po přísných zkouškách na obecné škole, kteráž se držela v Praze každoročně po osm dní od neděle po sv. Vítu /15. června/. Tu každý nový mistr dostával stříbrný odlitek od J. Mil. Cís. uděleného erbu, k němuž dával si vyryt své jméno a jehož pak užíval za svou pečeť, pokud neměl jiného erbu. Ten erb pražských šermířů, udělený Rudolffem II. v je-

ho sídle na praž:
legiem ze dne 7.
je všeobecně znám,
ný štít s prvním
druhým zlatým, tře-
tím stříbrným, na
tým přeložené se
křídly na místě
stisknuté z obla:
tech vynikající a
lů špicí obrácené
byl zlatý gryf na
jící a v předních
sený mající, kte:
ská přilbice se
červenostříbrný:

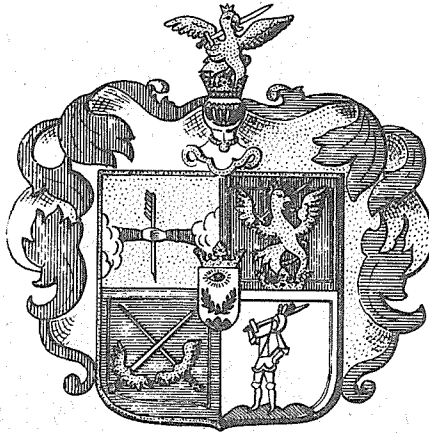
Méně je už
to erb změněn le:
legiem, daným ve
sínce 1688, jímž
stří dlouhého me:
se oproti tova:
ných šermířů od
hého meče z Grei:
představoval čtvrcený štít se středním štítkem, v jehož prvním poli zlatém vynikalo z obou stran z oblaků dvě mužských paží červeně oděných a ve spojených rukách držících pero psací dolů špicí obrácené a bíle opeřené, ve druhém poli červeném zlatý korunovaný gryf pootočený s taseným mečem v předních spárech stál na /zlaté/ koruně podložené /zelenou/ skalou, třetí pole modré neslo skřížené meče se zlatými jilci a orličími křídly na místě křížů a čtvrté pole stříbrné ukazovalo mladého obrněnce s modrým, žlutým, červeným a bílým pástrosím pérem na přilbě, s taseným mečem nad ramenem v pravici a s levicí v bok založenou, stojícího na zeleném trojskalí. Korunovaný střední štítek byl nachové barvy /na přiložené kresbě zůstal tento štítek z důvodu lepší přehlednosti nevyšrafován čarami pošikem/ a nesl vavřínový věnec s okem /se zlatými paprsky/ nad ním a zeleným trojvrším pod ním. Nad štítem byla turnajská helmice s červenostříbrnými a zlato-modrými fajrnochy, která nesla klenot zlatého gryfa z druhého pole.

Tolik tedy o znaku, který je svými barvami výjimkou v české i světové heraldice.

Prameny: Archiv Národního musea, sig. F Praha cechy.

Literatura: Tuček, Jaroslav: Pražští šermíři a mistři šermu. - Praha, Otto Girgal 1927.

Kresba: Karel Liška.

ském hradě privi-
března roku 1607,
činil jej čtvrc-
polem červeným,
tím modrým a čtv-
rým dva meče kří-
zlatými orlími
křížů a dvě ru-
ká v horních kou-
pero písarské do-
držící. Klenotem
zlaté koruně sto-
prackách meč ta-
rý nesla turnaj-
zlato-modrými a
mí fajrnochy.

známo, že byl ten-
opoldem II. privi-
Vídni dne 2. pro-
byli zároveň mi-
če zmocnění psátí
ryštvu svobod-
pěra mistry dlou-
fenfelsu. Nový erb
představoval čtvrcený štít se středním štítkem, v jehož prvním poli zlatém vynikalo z obou stran z oblaků dvě mužských paží červeně oděných a ve spojených rukách držících pero psací dolů špicí obrácené a bíle opeřené, ve druhém poli červeném zlatý korunovaný gryf pootočený s taseným mečem v předních spárech stál na /zlaté/ koruně podložené /zelenou/ skalou, třetí pole modré neslo skřížené meče se zlatými jilci a orličími křídly na místě křížů a čtvrté pole stříbrné ukazovalo mladého obrněnce s modrým, žlutým, červeným a bílým pástrosím pérem na přilbě, s taseným mečem nad ramenem v pravici a s levicí v bok založenou, stojícího na zeleném trojskalí. Korunovaný střední štítek byl nachové barvy /na přiložené kresbě zůstal tento štítek z důvodu lepší přehlednosti nevyšrafován čarami pošikem/ a nesl vavřínový věnec s okem /se zlatými paprsky/ nad ním a zeleným trojvrším pod ním. Nad štítem byla turnajská helmice s červenostříbrnými a zlato-modrými fajrnochy, která nesla klenot zlatého gryfa z druhého pole.

Viktor Palivec ZAJÍMA V Á ANKETA

Průzkum uspořádaný v podzimních měsících roku 1968 Ústavem pro výzkum veřejného mínění při ČSAV a zpracovaný roku 1969, přinesl některé zajímavé pohledy na poměr českého člověka k národní minulosti jak u Čechů tak Slováků. Byl nesporně ovlivněn i aktuálními faktory, nicméně celkové vztah našich občanů k dějinám se ukázal být mimořádně pevný, podněcující a útočistný.

Na první otázku, zda dotázaný měl rád ve škole dějepis, odpovědělo 30 % slovy "miloval jsem ho", 52 % dějepis "vcelku mělo rádo", 8 % řeklo "nevím" a jen 10 % "rádo nemělo". Nadpoloviční většina oblíbené četby knih o minulosti /57 %/ převažuje nad četbou knih o přítomnosti /21 %/, což je do jisté míry překvapující. Za nejslavnější období čes-

kých dějin 39 % tázaných považuje první republiku /včetně vzniku/, 36 % dobu husitskou, 31 % dobu Karlovu, 21 % období po lednu 1968 a 15 % Obrození. Za nejméně slavnou a nešťastnou dobu považuje 59 % protektorát a 51 % Temno.

Je zajímavé srovnat tuto /1968/ anketu s podobnou, která u nás byla uspořádána v roce 1946. Na škodu neměla stejné otázky, jen podobné nebo blízké, navíc však tehdejší anketa měla takové, které se nyní, v roce 1968 nevyskytují. Uvedeme právě tyto. Je to především otázka, zda má dotázaný doma nějaké památky na své předky. Tehdy, v roce 1946 bylo takto odpovězeno: 56 % má podobizny, 21 % písemnosti, 6 % vyznamenání, 11 % šperky, 8 % jiné věci a 33 % žádné. Také v otázce vedení rodinné kroniky zněla odpověď takto: 10 % ji vede, 90 % nikoliv. Tedy jeden člověk z deseti. Sklon k vedení kroniky stoupá s věkem a spíše je vedena v rodinách zemědělských a úřednických než dělnických. Rodová tradice měla ovšem u nás jiný směr. Naše dějiny jsou charakterizovány zápasem o samu existenci národa a nedostatkem delšího období klidu. Proto se zájem obracel k celonárodním věcem než k rodinné tradici. A odtud také spíše byl ctěn kult historických osobností a určitých dějinných epoch.

V něčem však vývoj přec jen můžeme srovnat. Je to otázka, která s malou obměnou zní asi takto: Navštívíte-li cizí město, zajímáte se o historické památky? Odpověď z roku 1946 je 59 % ano, 19 % nikoli a 22 % neurčitě. Odpověď z roku 1968: 77 % lidí se zajímá o historickou část města a památky, jen 15 % o moderní stavby a díla a 13 % podle okolností. Je zde třeba vzít v úvahu i stáří zájemců. Nad 50 let je zájem větší a také větší u mužů než žen a opět nejvíce mezi úředníky. Podobně je tomu s otázkou "měl jste rád ve škole dějepis"? V roce 1946 odpovědělo kladně 68 %, v roce 1968 již 82 % dotázaných.

Anketa 1968 měla mnohé přednosti, z nich především třeba vyzvednout spontánnost odpovědí. Občané odpovídali volně a otevřeně. Z odpovědí vyplývá závěrem to, že velká většina dotázaných má k dějinám skutečně kladný poměr a neodpovídá tudíž střízlivostí na pokles zájmu. Je pochopitelné, že anketa nemůže si činit nárok na zevšeobecnující platnost, vyžadovala by u jednotlivých odpovědí důkladné analýzy, zlepšení metody, techniky a formulace i zvýšení početnosti a dalších opatření pro průzkum. Nicméně tak, v podmínkách a situacích v nichž byla uspořádána a s určitým jejich vlivem, ukázala se být nejen zajímavá, ale i poučná.

Jan Kapras, MUDr CO TAKÉ ODKAZUJÍ PŘEDKOVÉ

Člověk si v průběhu posledních tisíciletí vytvořil kolem sebe umělé prostředí, ve kterém si uměle vytváří podmínky pro svoji existenci. Svoji podstatou ale zůstává stále součástí říše živočišné a platí pro něj biologické zákony. Především není utvářen jen společností a společenskými podmínkami ve kterých žije, představuje nejen ve svých zvycích, ale i ve své biologické podstatě - genech, genetické informaci, vrozených vlohách - kontinuitu předchozích generací s generacemi budoucími.

Je obecně známo, že pokrevní příbuzní jsou si již na první pohled podobnější, než cizí lidé. Čím je toto příbuzenství těsnější, tím je i výraznější podobnost. Nej-

markantněji to vidíme u jednovaječných dvojčat, která jsou svými vrody /geny/ shodná a liší se jen v důsledku nestejných vlivů prostředí. O podstatném podílu genů na utváření výsledné podoby člověka - v genetice říkáme fenotypu člověka - svědčí i snadná záměna dvojčat jednovaječných mezi sebou; bylo to již mnohokrátě tématem více či méně humorných zápletek mnoha literárních i filmových děl.

Tato podobnost je obecně známa, mnohem méně v povědomí lidí je skutečnost, že stejně jako pro podobu nosu nebo úst, platí tato podoba i pro vznik nepříznivých vlastností, nemocí. Je známo více než 3.000 chorob s významnou genetickou složkou. U těchto nemocí není riziko vzniku pro všechny občany stejné. Někdo má výraznější dispozici, někdo dispozici nemá. U člověka s významnou vrozenou dispozicí pro vznik na př. esenciálního vysokého tlaku stačí potom v životě jen poněkud nepříznivé podmínky, aby tato nemoc vznikla. Jestliže, shodou okolností, není začátek onemocnění podchyten lékařem, může takového člověka přímo překvapit svými důsledky: arteriosklerosou, mozkovou mrtvicí, selháváním ledvin.

K těmto důsledkům by nemuselo dojít, kdyby tento člověk o své dispozici věděl. Nemusel by pak jen trpěně očekávat věci dalších, ale učinit opatření, aby takové onemocnění nevzniklo. V lékařské genetice tomu říkáme rodinný ochranný režim. Mohl by si upravit životosprávu tak, aby vyloučil všechny vlivy, o kterých je známo, že vznik vysokého krevního tlaku vyvolávají a urychlují: nervově vyčerpávající povolání, nepravidelnou životosprávu, nedostatek odpočinku, konfliktní situace, dieta s vysokým obsahem soli, zvláště v dětství a v neposlední řadě preventivní prohlídky, které zabrání vzniku komplikací s fatálním koncem.

Vrozená dispozice nepředstavuje tedy nějaké fátum, nezvratný osud. Podmínkou je ale znalost své vlastní rodiny. Nezajímat se pouze, zda je dítě více podobné tatínkovi nebo mamince, ale vědět podrobně o co nejširším okruhu svých pokrevních příbuzných. Zdůrazňuji pokrevných - tedy osob se společným předkem. Příbuzní ze zákona nemají v genetice prognostický význam. V naší poradně se bohužel setkáváme se zcela opačnou situací. Původní velká rodina se rozpadla v důsledku změny společenských podmínek a tak dnes tvoří poměrně izolovanou jednotku tzv. malá rodina - rodiče a většinou 2 děti, max. ještě babička nebo dědeček. Údaje o těchto osobách jsou sice pro genetické vyšetření základní, ale naprosto nedostatečnou informací. A tak musíme žádat naše pacienty, aby prozkoumali svůj rodokmen, doptali se svých příbuzných a přišli znovu. Často část údajů a to i podstatných je v dané době již nedostupná. A právě z těchto údajů jsme měli vyjít a použít jich při závažných rozhodnutích - o přerušení těhotenství, doporučení nebo nedoporučení početí.

Lékařské péči se v současné době v podstatě podařilo zvládnout nebo i úplně potlačit infekční nemoci. S prodloužením věku stále větší podíl na nemocnosti a úmrtnosti mají nemoci geneticky spolupodmíněné. Další výrazné zlepšení léčebné péče bude možné pouze individuálním přístupem ke každému člověku na základě znalosti jeho vrozených vloh, dispozic. Ministerstvo zdravotnictví na jaře letošního roku schválilo koncepci lékařské genetiky a rovněž vládní úkol z r. 1966 ukládá všestranně využívat poznatků genetiky v praxi. Základem sítě genetických oddělení je Oddělení pro lidskou a lékařskou genetiku Ústavu pro obecnou biologii, současně pracující jako Oddělení lékařské genetiky KÚNZ Středočeského kraje vedené doc. Černým. Ještě dlouho budeme moci řešit jen naléhavé případy a postupně rozšiřovat okruh soustavně sledovaných a centrálně registrovaných nemocí. Bude tedy záležet na uvědomění občanů, na jejich znalosti svého rodokmenu, aby v případě zvýšeného rizika - v případě výskytu onemocnění v rodině - sami žádali o genetickou poradnu.

Tyto skutečnosti ovšem znamenají, že tak jako známe svoje údaje o narození, očkovaní a prodělaných nemocech, měli bychom ze stejných důvodů znát důležité podrobnosti o své rodině, znát základní údaje rodokmenu. A čím větší šíři příbuzenstva obsáhne, tím přesnější závěry z rodokmenu je možno učinit.

Poznámka redakce: Sledujte proto ve svých vývodech a rozrodech také údaje o zdravotním stavu a příčinách smrti nebo i na fotografiích dědičnost charakteristických znaků vzhledových. Obohatí to poznatky o členech rodu a vyplynou z toho i bezprostřední závěry do budoucnosti své osoby i potomstva. S řešením Vašich problémů Vám ochotně pomůžeme.

Viktor Genttner SELSKÉ BAROKO-VÝTVARNÁ SÍLA LIDU

Dobry rodopisec a milovník našich krajin nemůže nechat nepovšimnutu ani architekturu drobných stavení, ani řešení celých sídlišť. Potkává se tu s gotickým, renezančním, barokním, rokokovým, empírovým i novým slohem. Specifické znaky jednotlivých slohů dávají mu vodítko pro určení stáří objektů a pro další dedukce při bádání.

Účelem této statě však není popis slohů a jejich vědecká analýza, ale vzpomnutí na speciální, tak živelný výtvarný akord, jako je selské baroko. V selském baroku se ozývá totiž výtvarná síla všech těch drobných našich lidí - tesařů, zedníků, kovářů, zámečníků a truhlářů - kteří bez vedení rutinovaných cizích architektů a mistrů vytvořili klenoty našich vesnic v podobě bran do usedlostí, štítů stavení, mostků, božích muk, zvoníček a pod. Všichni tito dnes ještě nejmenovaní neznámí vojíní stavebního řemesla se kdysi těžko dostávali na zkušenu. Vždyť k tomu, aby se mohli vycvičit, potřebovali poníženou prosbou nebo přímlovou někoho mocného vyžádané "milostivé" svolení vrchnosti. A většinou stejně byli pak jen "půjčeni", aby mnoho let pracovali od učednických začátků až k řemeslnické zkušenu.

Na jejich drobných pracech roztroušených po vesnicích, které nejsou samoučelové, ale sdružující účel s dekorem, je potom vidět jejich jemný vkus, dokládající duševní sílu učelivého a pracovitého člověka z chudé vesnice nebo z poddanského městečka.

Nejsou to tedy jen panská sídla, honosné chrámy a kláštery /které sice vytvořily tytéž ruce/, ale více ještě rozptýlené drobné stavby, kde tvořili řemeslníci sami s vlastními znalostmi/ jsou významným dokumentem síly tvořivosti. A taková práce pramení z srdce, dává vznik ladnosti, to jest tomu, co dělá stavbu nejen budovou, ale i součástí prostředí.

Tyto dokumenty tradičních stavebních řemesel stojí za to, abysme si jich vážili, abysme je uchovávali, udržovali a nedovolili jejich zánik. Ale co víc. Za těmito díly je nutné vidět jejich tvůrce - osoby - kteří nenechali sice značky svého jména na stavbách, ale v kronikách a matrikách jsou uvedena jen jména a profese. A to vede nutně k závě-
rům, že to byli právě jen oni, kteří pochopili impuls daný krajinou a svým vlastním urbanistickým citem - vpravdě uměleckým, protože vycitují pravý charakter krajiny - krajinu dotvářeli.

Z ČASOPISECKÉ A KNIŽNÍ GENEALOGICKO-HERALDICKÉ LITERATURY

Zpravodaj Kroužku přátel rodopisu a heraldiky při MA v Plzni si všímá v prvním dvojčísle 1969 hojně genealogie, zvláště z Plzeňska. Z příspěvků toho druhu je tu Buchův článek o rodovém původu etnografa Lad. Lábka, Pokorného stať o plzeňských Třešticích z Hyršova s vyobrazeným znakem a rodokmenem. Amerlingů v záp. Čechách si všímá V. Spěváček, rodin Pernerů a Zykmondů J. Zykmond. Poznámku k rodokmenu malíře Brožíka s rozbořem rodového jména píše V. Čtrnáctý. Stručnou heraldickou bibliografii otiskuje Zd. Louda. Tedy opět nový a opět rozmnožovaný časopis heraldický a zároveň vtíravá pia desideria. Lze pochopit, že česká heraldika rediviva nemá lože z růží. Ale slunce už svítí celkem na pátou periodickou publikaci tohoto druhu. Kdyby se tak podařilo tohle patero buletinů, sešitů, zpravodajů, listů a dalších svinout do jednoho českého heraldického a genealogického časopisu, fundovaného nejen obsahově, barevnými kresbami a přílohami, ale i ekonomicky, počtem odběratelů, reprezentací pro mezinárodní výměnu, co by to jen znamenalo. Možná, že i na tiskařskou černá by prostředky zbyly.

Při příležitosti státního svátku Mongolské lidové republiky otiskla a slovně doprovidila Večerní Praha 10.7.1969 znak Sojombo na vlajce MLR. Je to hluboce symbolické, kombinované znamení s příděchem orientální výlučnosti, nezvyklé v evropské heraldice. Každý prvek tu má svůj specifický význam. Slunce, měsíc, hvězda jsou pochopitelné, avšak další nutno rozvinout. Tak oheň v mongolské heraldice symbolizuje šťastný život, trojúhelník značí hrot šípů a heslo Smrt nepříteli, kvádr je symbolem stability a zásadovosti, dva obdélníky představují pevnost ve službách vlasti, dvojice ryb muže a ženu strážící šťastný domov, dva pilíře značí dva přátele silnější než jedna kamenná hrádba.

Časopis Lucie a Petr, vycházející v Praze, vypsal letošního roku anketu za rytířské činy pro své čtenáře. Tyto činy vycházejí z etických principů a jejich smyslem je hledat takové mladé lidi, kteří mravní a humánní zásady hájí konkrétními skutky. Jedna ze starých rytířských ctností tedy ožívuje i ve 20. století a věru, není nevýznamná. Rytířský řád má tvar kříže složeného ze srdcovitých ramen a je ukončen čtyřmi broušenými barevnými skly. Uprostřed je terč se stylizovaným názvem Rytířský řád. Nosí se na kovové sponě.

Jiří Frejka /1904-1952/, významný český režisér a umělec, iniciátor založení Osvozeného divadla, zakladatel AMU, obět politického stigmatizování padesátých let, byl také rodovým kronikářem. Za okupace napsal vyprávění o rodu dědičně svobodných myslivců Frejků z Outěchovic. K rodinným připojil i osobní vzpomínky na myslivnu, v níž prožil své mládí /Svobodné slovo 4.4.1969/.

Zajímavý kontrfekt ženy bijící draka má v erbu město Kahla v Durynsku. Polopohádková tradice vypráví o draku, kterému občané ročně odváděli daň v podobě místní sličné panny. Jedna z nich, Margareta, s drakem bojovala a probodla ho kopím. Jako protějšek sv. Jiří se dostala do městského znaku /Večerní Praha 20.6.1969/.

Tak jako četná města v SSSR vtělují dnes do svých štítů k starým symbolům nová znamení, má i ukrajinská metropole Kyjev nový městský znak. V červenomodrém poli je položen stříbrný luk a zlatý list kaštanu. Luk připomíná hrdinnou minulost starého Kyjeva, kaštanový list současný znak města protkaného nádejnou zelení sadů /Večerní Praha 27.8.1969/.

K letošním vzpomínkám na rožmitálského učitele a hudebního skladatele Jakuba Jana Rybu se přičlenila i rodopisná studie Václava Matouška, uveřejněná na pokračování ve třech jarních číslech /roč. 1969/ měsíčníku G 69 /Noviny ze světa hudby a zvuku/, vydávaného Supraphonem v Praze. Jsou zde uvedena data, která přispívají k dalšímu objasnění života našeho reprezentanta rokokové hudby. V osudech osob líčených v Matouškově životopisné studii, zvláště členů rodiny J.J. Ryby, se zrcadlí totiž i relikty vzájemných vztahů a povahové vlivy, které působily na směr předchozích i následných osudů rodiny.

I když máme některé výhrady k Matouškovu hodnocení zámožnosti rodičů Rybovy manželky a chudosti života učitelova, jest článek dobrým příkladem genealogům, že se nemá v biografii zapomínat na dotažení portrétu až do úplného vyznění životních závislostí.

vG

Vlastivědný klub okolí Prahy v Roztokách vydává již pátý rok svůj Zpravodaj vlastivědného klubu okolí Prahy, ve spolupráci s Oblastním muzeem v Roztokách u Prahy, s poněkud skromným podtitulkem organizační a metodický list. Nutno však konstatovat, že za dobu své existence přinesl mnoho cenných materiálů pro vlastivědné pracovníky. Při podrobném studiu zjistíme, že Zpravodaj může být dobrým pramenem i pro rodopisce a heraldiky, neboť uveřejňuje řadu objevných zpráv, životopisy, výročí, vzpomínky, nekrology, dále přehledy archivních pramenů a literatury z oblasti středních Čech.

Již ve 2 čís. roč. III/1967 byl otištěn redakční článek "Vlastivěda a rodopis". Článek se zabývá širším vztahem rodopisu a vlastivědy. Poukazuje na nutnost neomezovat se při rodopisném bádání pouze na sestavování rodových tabulek /vývodů, rodokmenů, rozrodů/, nýbrž sledovat vývoj rodů z širších hledisek historických, sociologických a biologických. Článek je zakončen slovy: "I v našem časopise přineseme v budoucnu některé informace o rodopisné literatuře a o rodopisném bádání". Škoda, že redakce svůj slib nedodržela.

IV. ročník, 1968, přinesl několik článků s heraldickou tematikou: Ve trojčísli 1 - 3 článek Milady Tlapákové "Městské znaky na okrese Praha - západ" přináší popis znaků čtyř měst: Davle, Jílové, Štěchovice, Zbraslav.

V čís. 7 - 9 v článku Jiřího Musila "Městys Čakovice" jsou popsány nerealizované návrhy z roku 1943 na městský znak Ing. Břetislava Štorma a Dr. Václava Hlavsy.

Na obálce čís. 10 - 12 je zobrazena kresba znaku města Roztoky, který navrhli pracovníci Oblastního muzea v Roztokách, v grafickém provedení Miroslava Pastyříka. Popis znaku: Svisle půlený štít, v jehož pravém bílém poli je Přemyslovská černá orlice asbílým půlměsícem na prsou, v červených plamenech; orlice symbolizuje přemyslovskou tradici a počátky Přemyslovského státu, jež jsou spjaty s kmenovým hradištěm na Levém Hradci; odtud zahájili Přemyslovci svým spojením s dalšími českými kmeny sjednocovací cyklus a položili tak po pádu Velké Moravy základ ke vzniku Českého státu. Dnes je Levý Hradec spolu se Žalovem součástí města Roztok. V levé červené polovině štítu je bílý třešňový květ, charakterizující novodobý život a rozkvět mladého města.

jfm

Adler - Vídeň, roč. 87, sv. 8, č. 9, s. 158:

Referát o ustavující schůzi naší Společnosti napsal dr. Karel Schwarzenberg. Poukazuje na to, že dnešní zaměření československého historického bádání má i pro genealogii značný význam, zvláště pak studium hospodářských a sociálních dějů, které mimo jiné vedlo také k cenným vydáním původních pramenů. Zvláště zdůrazňuje potřebu podstatné znalosti genealogických vztahů jednotlivých osobností. U heraldiky oceňuje zvýšený zájem o symboly tradice, státní znaky, cechovní emblémy apod. Přeje Společnosti potěšitelnou budoucnost a úspěchy v bádání.

Der Herold - Berlín, N.F. sv. 7, č. 1:

Zprávu o založení naší Společnosti doprovází potěšením, že Rodopisná společnost československá z roku 1929 má svého nástupce. Zveřejnění adresy Společnosti v tomto časopise má už ohlas v docházející korespondenci.

VJS

V našem 2. čísle na str. 24 byla zmínka o znacích měst v článku časopisu KSK (Klub sběratelů kuriozit při Ústředním domě armády v Praze) Sběratel (č. 1/69). Doplňujeme informace pro naše členy tím, že v tomto časopisu v rubrice Heraldika, kterou pořádá Karol Vyšín je ve dvojčísle 2 - 3 stať "O znaku města Roztok" s reprodukcí znaku a jeho popis, v 5. čísle stať "Heraldická exlibris" s reprodukcí exlibris bystřické zámecké knihovny se znakem vojevůdce Loudona, v 6. čísle upozornění na brožuru "Irští lékaři v Čechách". Dále poznámka o omylu v rodině Hrázských, o znaku města Neratovic, Počernic, Českých Budějovic a o st. znaku. Mimoto se oznamilo, že k časopisu Sběratel bude vydávána čtvrtletní heraldická příloha zvaná Hlasatel, pořádaná Karlem Vyšínem.

Tato příloha vyšla za 3. čtvrtletí t. r. a obsahuje jako hlavní článek první část práce prof. Ladislava Hosáka, "Příspěvek k životopisům renesančních malířů, stavitelů a kameníků (na Moravě)", která seřazuje abecedně podle příjmení zprávy z místních monografií a různých pojednání. Ve své podstatě je to rozsáhlý slovník umělců pracujících na Moravě v renesanční době, který bude mít v Hlasateli ještě řadu pokračování a zaujme spíše historiky umění a vlastivědné pracovníky. V následujícím příspěvku arch. B. Šimka "Papežské znaky" jsou reprodukovány známé znaky Pia VII (1800 - 1823), Lva XII (1823 - 1829), Pia VIII (1829 - 1830) a Řehoře XVI (1831 - 1846). Další článek z pera Karla Vyšína "O pánech z Jenštejna" je pilným, avšak stručným sňesením publikovaných zpráv o tomto rodu v literatuře. Jeho cena záleží v tom, že uvádí v širší známost dosud málo využitý pramen, znaky české šlechty na hradě Lauflu u Norimberka z doby kolem roku 1360 a na podkladě tohoto pramenu že přiřazuje k rozrodu pánů z Jenštejna také pány z Radenína. V závěru tenkého sešitu je zpráva Karla Schwarzenberga o knize Bertholda Waldstein-Wartenberga "Die Markwartinger" Markvartici; Graefelingen b. München 1966, 165 s. Z pouhé referentské povinnosti považujeme za vhodné seznámit čtenáře GH-Listů s tím, že kniha byla recensována již v zahraničí Annou M. Drabek-ovou a Wilh. Wegenerem. Oběma nepříznivě. Kniha je sice užitečným materiálem, ale nemůže být jí používáno bez kritiky.

VJS

Deník Lidová demokracie otiskla v září 1969 dva znaky v článku L. Jehličky o jediné novelce Napoleona Bonaparte "Clisson a Evženie". Jsou to znaky rodiny Bonaparte a Clary. Clary byl bohatý obchodník v Marseille. Ze 13 jeho dětí se dcera Julie provdala 1.8.1794 za Napoleonova bratra Josefa a dcera Bernardine Evženie Desirée 17.8.1798 za generála Bernadotte, pozdějšího švédského krále.

PÁTRÁ SE PO

KRAMÁŘ z Vysokého n. Jizerou. Žádám o sdělení výskytu tohoto jména během 18. a 19. století. Hlavně z matrik. Lubor Štoček, Jablonec/Nisou, Na Šumavě 40

ELSNICOVÉ z Elsnic jsou uvedeni v Pilnáčkových "Staré rody slezské", (str. 201) v 17. stol. na Opavsku, o čemž svědčí náhrobní deska v zem. museu tamtéž. Hledám každou zprávu o tomto rodu ve Slezsku, zejména o uvedené desce, kterou jsem nenalezl. Odkud čerpal látku Jos. Fr. Karas pro svou novelu "Hvězdy nad Opavou", kde píše o Burišnovi Elsnicovi, jako emigrantovi ve voj. službách markraběte krnovského, který bojoval proti Ferdinandu II, i když Čechové již zbraně složili? O každou zprávu a upozornění na Elsnice ve Slezsku prosí Dr. Ing. Václav Elznic, Praha 4 - Nusle, Na Květnici 25

KLOBÁSA František, nar. nejspíše 1697 v prostoru mezi Benešov-Votice- Ml. Vožice- Humpolec- Ledec- K. Hora- Kolín- C. Brod- Řičany- Gerčany. Ve Vlašimi nelenzen. Odměnu zašle Ing. V. Ganttner, Praha 4, Pod vilami 13.

Kdo zapůjčí za odměnu povídky a životopisy potomků dějepisce F. M. Pelcla : Marie v. Pelzelin (pseudonym Emma Frantz) a Františky v. Pelzelin (pseudonym Henriette Frantz). Biografie napsal Hans Maria Truxa v knize: Maria Edle v. Pelzelin, Vídeň 1895 a v: Kaiser-Jubiläums-Dichterbuch, Vídeň 1899. Jinak povídky jsou v: Bachem's Novellen Sammlung a Bachem's Roman Bibliothek. Nalézají se nejspíše v zámeckých knihovnách nebo býv. německých měst. Ing. V. Ganttner, Praha 4, Pod vilami 13

ZPRÁVY

Z činnosti výboru GHSP. Od první zprávy o činnosti výboru GHSP, kterou jsme uveřejnili v prvním čísle našich GH-Listů, až do listopadu sešel se výbor pětkrát, totiž 4.června, 2.července, 17.zářní, 15.října a 12.listopadu.

Jednou z předních starostí výboru zůstává otázka vlastního sídla Společnosti neboť vyřešením tohoto problému bude dána možnost pravidelných schůzek debatních kroužků genealogických i heraldických a vybudování příruční knihovny. Spojení GHSP s některou institucí tuto otázku neřeší, protože není zaručen volný přístup do spolkové místnosti po úředních hodinách. Proto také výbor rozhodl nezařadit knihovnu před získáním vlastní místnosti, což však neznamená, že není již pro knihovnu shromažďován materiál. Někteří členové poslali již GHSP separáty svých prací v časopisech i také volné výtisky svých knih, takže vzniká bohatý základ.

Spolupráce s Československým rozhlasem Brno pokračuje. Dne 18.října v 17 h byl na vlně Československo v pořadu "Domino" vysílán tříčtvrtěhodinový velmi zdařilý pohovor s naším členem Jaromírem Prusíkem o rodu Prusíků a další relace budou vysílány v příštím roce. Těchto čtvrtěhodinových relací, částečně již rozpracovaných, bude dvanáct, v každém měsíci jedna, z nich však jen část bude připravena od GHSP. Na vzniku ostatních budou se podílet genealogické a heraldické kroužky v Plzni a v Brně. Genealogická okénka v pořadu "Domino" budou uváděna vlastní znělkou. Odborníci posuzují nyní došlé návrhy, zpracovávají je uvažně a v závěrečné fázi bude GHSP přizvána ke spolupokonzultaci.

Z úkolů, které byly Společnosti naneseny na diskusním podvečeru dne 12.června, bylo splněno již vydání vývodu ze 16 předků. Volný výtisk, který byl přiložen ke třetímu číslu GH-Listů, vyplnili mnozí členové ihned a obratem jej poslali Společnosti. Od zbytku členů čekáme jeho vyplnění a zaslání.

Vydání příruček genealogie a heraldiky vyžádá si ještě něco času, protože přípravě rukopisů musí být věnována řádná péče. Výbor Společnosti pečlivě sleduje v současné době vznik dvou rukopisů. Latinsko-německo-českého slovníku pro rodopisce prací kolektivu a genealogického a heraldického minima od Dra V.Palivce. Obě tyto příručky budou vydány během příštího roku.

Školení začátečnicků v rodopisu a heraldice nemohlo být dosud uskutečněno pro finanční důvody (poplatky za několikanásobné propůjčení přednáškové místnosti) a také proto, že se protahuje navázání slibované spolupráce s archivními a univerzitními kruhy.

Z některých dalších rozhodnutí výboru zásadního významu uvádíme dvojí. Podle přání ustavující valné hromady z 5.března t.r. zabýval se výbor otázkou poskytování slevy na členském příspěvku pro studenty a důchodce a rozhodl většinou hlasů tuto slevu neposkytovat, protože členský příspěvek je zatím úplně vyčerpáván tiskem GH-Listů (za který je nutno platit plné tarify) a drobnou režíí. Proto také nelze zatím platit autorské honoráře. V otázce autorských výtisků bylo rozhodnuto tak, že za každý článek obdrží autor jedno číslo časopisu zdarma s možností přikoupit si libovolný počet dalších výtisků za režijní cenu dotisků danou násobkem počtu stran čísla po 10 haléřích.

Předsednictvo GHSP kromě vyřizování běžné agendy a rozhodnutí výboru věnovalo velkou péči náboru nových členů, takže již počátkem října dosáhl počet členů dvojnásobku stavu ke dni ustavující valné hromady. Náborová akce v říjnu a listopadu v řadách archivů a muzeí získává pro naši společnost další příznivce.

Z popudu předsednictva byli také koncem října všichni pražští členové Společnosti upozorněni na přednášky doc.Dra J.Beneše "Vlastní jména osob", Dra L. Lutterera "Jména našich měst a vesnic" a prof.Dra Fr.Cuřína "Názvy českých hor, řek a polních nebo lesních tratí", které připravila pro měsíce listopad a prosinec Lidová univerzita vědy, techniky a umění v Městské knihovně a které jistě mohou zajímat všechny rodopisné pracovníky.

Motivy městských znaků se nyní často objevují v čs. filatelii. K první emisi přinášející znaky Prahy, Brna, Hradce Král., Ostravy, Košic, Bratislavy, Plzně, Ústí n. L., Čes. Budějovic, Ban. Bystrice přibyla emise další, vydaná 25. října 1969. Přináší na hodnotě 50 hal. známek znaky měst Bardějova, Hranic, Kežmaroku, Krnova, Litoměřic a Manětína. Výtvarné pojetí se zdá být ještě vyšší než u emise předešlé a také heraldická věrohodnost tvořena podle pečeti, listin, portálů aj. pramenů je celkem na výši. Rytiny střízlivě vypracované jsou dílem grafika a rytce Josefa Herčíka, který se tak úspěšně přiřazuje k několika málo autorům heraldické kresby u nás.

v P.

Televizní film režiséra J. Látrala o řediteli lounského archivu Dr. Bořivoji Lůžkovi s názvem "Čaroděj z Daliborky" byl v lounském prostředí dotočen v říjnu t. r. Je věnován dvacetileté práci známého okresního archiváře.

Liberecký archivář Dr. Ruda má záměr shromáždit zprávy o všech Sobotcích do města Sobotky, jak uvádí ve Zpravodaji Šrámkovy Sobotky.

O Českém lvu ve státním znaku rozepisuje se Zuzana Boryslavská v Lid. demokracii /26. 10. 1969 příl. č. 37/ a doprovází svůj článek třemi ukázkami: znakem Děpolticů, českým lvem a orlicí. Probírá původ a vývoj českého znaku podle záznamu kronikářů a pověstí jmenovitě o Štylfrídovi a Brunvíkovi, poukazuje u obou znamení na symbolický význam moci a síly, upozorňuje na heraldickou zvláštnost dvojocasého lva, pokusy o deklasaci českého lva za Habsburků a uzavírá svou přehlednou úvahu skutečností, že český lev ve znaku není jen historickou památkou, ale především znakem české státnosti, že lev má tedy vnitřní dějinný význam. Nutno upozornit, že dvojocasého lva nesparrujeme jen ve štítu českého znaku, jak se domnívá autorka, ale také např. Jindřichův Hradec od roku 1483 má ve znaku dva dvojocasé zlaté korunované lvy držící zlatou rúži v modrém poli. Podobně Bechyně má od roku 1569 dva černé dvojocasé lvy v červeném poli. V cizích pramenech našli jsme např. dvojocasého lva v Nekrologiu vídeňských minoritu 14. až 16. stol. Je tedy spíše o stále skoro stejný tvar dvojitého ocasu lvího podobného neuzavřené osmičce.

v P.

Hállové mají svého kronikáře v osobě p. Josefa Hály z obce Buková, p. Rožmitál p. Třebšínem. Kromě pamětní knihy rodu Hála napsal i dějiny této obce.

Rodopis v rodáckých spolcích a kroužcích byl a je, jak známo s oblibou pěstován. Často registrujeme ve zprávách, oběžnících, dřívě i tištěných nebo rozmnožovaných sborníčcích snůšku dat o jednotlivých rodinách a rodech, které by mnohým badatelům posloužily k doplnění vlastního přízvisku. Obracíme se proto na představitelky těchto kroužků, aby nám laskavě zasílali pro archivní účely jména těch venkovských a městských rodin, o jejichž příslušnících mají podrobnější rodopisná data. Pěkným příkladem jsou třeba strojopisné zprávy z Bohutínska, určené pro rodáky z hornických obcí na Příbramsku, zvláště Bohutína a Tisové. Tak z první obce Bohutína jde o podrobnější záznamy o rodech těchto jmen: Cyprín, Dušek, Fait, Klika, Kott, Mika, Milec, Nekolný, Fucherna, Rob, Řánek, Stočes, Synek, Sedivý, Šefrna, Solle, Trojan, Volf, Vyletal, Zpěvák. Z obce sousední Tisové pak o jména: Benda, Blahna, Duchon, Charvát, Kolář, Malý, Mora, Petýrek, Pečený, Říha. V Praze miže o obyvatelích těchto obcí a zmíněných jménech podat některé rodopisné zprávy Štěpán Sedivý, Praha 6 - Střešovice, Parlérova 17.

Papežské motu z letošního roku obsahuje kromě řady reformních opatření zajímavý článek, podle něhož erby všech církevních hodnostářů, tedy biskupů, arcibiskupů a kardinálů jsou dále zachovány a směji se veřejně používat.

Jak je smutné, ba až nedůstojné, když máme rodokmeny zvířat a nevíme, jak se jmenoval náš děd.

Ignác Horníček

G - H

Listy genealogické a heraldické společnosti v Praze
Vychází ve volných lhůtách pro interní potřebu členů
společnosti.

Řídí odpovědný redaktor Dr Vlad. J. Sedlák, Praha 5, Ostrovského 29
s redakční radou: Ing. V. Gentner, Ing. J. Musil, Dr V. Palivec, J. Prusík, J. Vrba.

Autorkou kresby odznaku Společnosti na obálce je paní Julie Bubnová.